

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

Кафедра міжнародного і європейського права

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Декан юридичного факультету

Віталій СЕРЬОГІН

«31» Серпня 2023 р.

Робоча програма навчальної дисципліни

Право міжнародних договорів

(назва навчальної дисципліни)

рівень вищої освіти:	перший (бакалаврський)
галузь знань:	29 Міжнародні відносини
спеціальність:	293 Міжнародне право
освітньо-професійна програма	Міжнародне право
вид дисципліни:	вибіркова
факультет:	юридичний

2023/2024 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження вченою радою юридичного факультету

«31» серпня 2023 року, протокол № 1

РОЗРОБНИК ПРОГРАМИ: Сироїд Тетяна Леонідівна, доктор юридичних наук,
професор, завідувач кафедри міжнародного і
європейського права

Програму схвалено на засіданні кафедри міжнародного і європейського права юридичного
факультету

Протокол від «31» серпня 2023 року № 1

Завідувач кафедри
міжнародного і європейського права

Тетяна СИРОЇД

Програму погоджено з гарантом освітньо-професійної програми першого (бакалаврського)
рівня вищої освіти за спеціальністю 293 Міжнародне право

Гарант освітньо-професійної програми
першого (бакалаврського) рівня вищої освіти «Міжнародне право»
кандидат юридичних наук, доцент

Ліна ФОМІНА

Програму погоджено науково-методичною комісією юридичного факультету

Протокол від «31» серпня 2023 року № 1

Голова науково-методичної комісії

Ганна ЗУБЕНКО

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «Право міжнародних договорів» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки студентів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 293 Міжнародне право.

1. Опис навчальної дисципліни

1.1. Мета викладання навчальної дисципліни – опанування певним інструментарієм галузі права міжнародних договорів, вивчення його сутності, особливостей; ознайомлення з характеристикою міжнародних договорів та їх видами; вивчення порядку укладення міжнародних договорів.

1.2. Основні завдання вивчення дисципліни:

- ознайомлення з історією становлення права міжнародних договорів;
- вивчення порядку укладення міжнародних договорів;
- вивчення поняття, особливостей, джерел права міжнародних договорів;
- оволодіння змістом основних джерел права міжнародних договорів;
- ознайомлення з суб'єктами права міжнародних договорів;
- вивчення студентами принципів права міжнародних договорів;
- приділення уваги діяльності міжнародних органів та інституцій кодифікації міжнародних норм;
- формування вміння аналізувати основні організаційно-правові форми підготовки узгодженого тексту договору;
- оволодіння навичками роботи з міжнародно-правовими актами, якими закріплено положення щодо міжнародних договорів;
- формування вміння кваліфіковано застосовувати міжнародно-правові акти у галузі права міжнародних договорів;
- ознайомлення з порядком укладання, тлумачення, дією міжнародних договорів;
- здатність кваліфіковано тлумачити міжнародно-правові акти в галузі права міжнародних договорів;
- уміння застосовувати набуті знання, вміння й навички у сфері міжнародного права на практиці, здатність розробляти проекти міжнародно-правових актів нормативного та індивідуального характеру.

1.3. Кількість кредитів – 5

1.4. Загальна кількість годин – 150

1.5. Характеристика навчальної дисципліни

Предметом вивчення навчальної дисципліни є міжнародно-правові відносини у сфері укладення міжнародних договорів; суб'єкти права міжнародних договорів; принципи права міжнародних договорів; класифікація міжнародних договорів; тлумачення, дія, оприлюднення, виконання, правонаступництво міжнародних договорів.

Вибіркова	
Денна форма навчання	Заочна (дистанційна) форма навчання
Рік підготовки	
3-й	3-й
Семестр	
6-й	6-й
Лекції	
48 год.	8 год.
Практичні, семінарські заняття	

32 год.	4 год.
Самостійна робота	
70 год.	138 год.
Контрольна робота	
1	
Індивідуальне завдання	
1	
Форма контролю	
залік	

1.6. Заплановані результати навчання

У результаті вивчення дисципліни студенти повинні:

знати історію появи, розвитку та формування сучасного права міжнародних договорів, коло та повноваження суб'єктів права міжнародних договорів, міжнародно-правові акти у галузі права міжнародних договорів, засоби, методи і порядок укладання міжнародних договорів, засади тлумачення міжнародних договорів, засади застосування міжнародних договорів;

вміти аналізувати та правильно тлумачити зміст міжнародних договорів, визначати специфіку їх дії і застосування, встановлювати особливості дії застережень до міжнародних договорів, вміти визначати підстави припинення та призупинення міжнародних договорів, а, відтак, і зобов'язань за такими договорами; визначати місце відповідних договорів у правовій системі України, а також логічно і грамотно висловлювати і обґрунтовувати свою точку зору із проблематики курсу, а також вільно оперувати юридичними поняттями та категоріями та застосовувати правові документи і теоретичний матеріал у різних практичних ситуаціях;

володіти базовими понятійним апаратом права міжнародних договорів; вміннями відмежовувати норми права міжнародних договорів від норм інших галузей міжнародного і національного права; навичками інтерпретації змісту правових норм; знаннями про механізми розв'язання спірних питань у сфері права міжнародних договорів та роль у цих процесах держав та міжнародних організацій;

досягти такі професійні (предметні, фахові) компетентності: ПК1. Здатність розуміти природу, динаміку, принципи організації міжнародних відносин, форми та способи їх реалізації; види міжнародних суб'єктів та їх роль у сучасних міжнародних відносинах і міжнародній політиці; ПК5. Здатність застосовувати знання засад і змісту інститутів міжнародного публічного права з таких галузей, як: право міжнародних договорів, право зовнішніх зносин, міжнародне повітряне право, міжнародне морське право, міжнародне космічне право, право міжнародних організацій, право прав людини, міжнародне економічне право, міжнародне екологічне право, міжнародне кримінальне право, право міжнародної безпеки, міжнародне гуманітарне право; ПК9. Знання і розуміння особливостей реалізації та застосування норм матеріального і процесуального права; ПК10. Уміння здійснювати юридичний аналіз та юридичну кваліфікацію явищ міжнародного життя на основі міжнародно-правових норм; ПК16. Здатність адаптувати та використовувати міжнародно-правові норми та принципи в національній правовій системі. А також програмних результатів навчання, а саме: ПРН 3. Проводити збір і інтегрований аналіз матеріалів з різних джерел; ПРН 8. Використовувати різноманітні інформаційні джерела для повного та всебічного встановлення певних обставин; ПРН 18. Виявляти знання і розуміння основних сучасних правових доктрин, цінностей та принципів функціонування національної і міжнародної правових систем; ПРН 19. Демонструвати необхідні знання та розуміння сутності та змісту основних правових інститутів і норм фундаментальних галузей національного права; міжнародного права; європейського права і права Європейського Союзу; ПРН 21. Застосовувати набуті знання й уміння з міжнародних відносин, міжнародного права при вирішенні практичних завдань; ПРН 22. Готувати проекти необхідних актів застосування міжнародного права відповідно до правового висновку, зробленого в різних правових ситуаціях; ПРН 23. Надавати консультації щодо можливих

способів захисту прав та інтересів клієнтів на національному і міжнародному рівнях у різних правових ситуаціях, які відповідають Освітньо-професійній програмі за спеціальністю 293 Міжнародне право першого (бакалаврського) рівня вищої освіти¹.

2. Тематичний план навчальної дисципліни

Тема 1. Поняття та кодифікація права міжнародних договорів

Поняття права міжнародних договорів як галузі міжнародного права.

Становлення права міжнародних договорів. Кодифікація права міжнародних договорів. Співвідношення міжнародного договору та міжнародного звичаю як джерел міжнародного права.

Джерела права міжнародних договорів. Віденська конвенція про право міжнародних договорів 1969 р. Віденська конвенція про правонаступництво держав щодо договорів 1978 р. Віденська конвенція про право договорів між державами і міжнародними організаціями або між міжнародними організаціями 1986 р.

Суб'єкти права міжнародних договорів. Універсальна договірна правоздатність держав. Функціональна договірна правоздатність міжнародних міждержавних організацій. Договірна правоздатність народу (нації), що бореться за незалежність та державноподібних утворень. Угоди адміністративно-правових одиниць і суб'єктів федерацій.

Тема 2. Поняття, зміст та види міжнародних договорів

Поняття, об'єкт та предмет міжнародного договору. Відмінність між міжнародним договором і міжнародними домовленостями.

Практика найменування міжнародного договору: «договір», «угода», «пакт», «конвенція», «статут», «протокол», «конкордат» тощо.

Форма, мова та структура міжнародного договору. «Джентельменська» угода. Класифікація міжнародних договорів.

Тема 3. Принципи права міжнародних договорів

Система принципів права міжнародних договорів.

Характеристика окремих принципів права міжнародних договорів.

Принцип свободи договору. Принцип відповідності нормам *jus cogens*. Принцип *Pacta sunt servanda*. Принцип неможливості посилатися на норми національного законодавства як підставу для невиконання міжнародного договору. Принцип заборони таємних договорів.

Тема 4. Укладення міжнародного договору

Загальна характеристика процесу укладення міжнародних договорів.

Договірна ініціатива. З'ясування повноважень. Особи, що можуть укласти міжнародні договори *ex officio* або за спеціальним дорученням.

Підготовка тексту міжнародного договору. Основні організаційно-правові форми підготовки узгодженого тексту договору. Відмінність укладання міжнародного договору в рамках та під егідою міжнародної організації.

Встановлення автентичності міжнародного договору. Підписання, підписання *ad referendum*, парафування міжнародного договору.

Способи висловлення згоди на обов'язковість міжнародного договору. Підписання договору, обмін документами, що складають договір, ратифікація договору, прийняття договору, затвердження договору, приєднання до договору, будь-який інший спосіб, про який домовились сторони.

Виправлення помилок у текстах або у засвідчених копіях договорів.

Тема 5. Застереження до міжнародного договору

Поняття застереження до міжнародного договору. Правовий режим застережень до міжнародного договору. Форма, час та умови висловлення застережень. Направлення

¹ ОПП Міжнародне право першого (бакалаврського) рівня вищої освіти. URL: https://law.karazin.ua/resources/doks2021/plany2021/opp_bac_293-2021.pdf

депозитарієм повідомлень про застереження. Заперечення проти застережень. Зняття застережень. Внесення змін до застережень.

Тема 6. Оприлюднення міжнародного договору

Офіційна реєстрація міжнародного договору. Депозитарій міжнародного договору: поняття та функції.

Роль та функції Генерального секретаря ООН як депозитарію міжнародних договорів. Юридичні наслідки нереєстрації міжнародного договору в Секретаріаті ООН.

Опублікування міжнародного договору. Промульгація міжнародного договору.

Тема 7. Особливості дії міжнародного договору

Набрання чинності міжнародним договором.

Дія у часі, просторі та за колом суб'єктів міжнародного договору. Тимчасове застосування договору до набрання ним чинності. Особливості дії договору, що має протоколи. Дія міжнародного договору за умови припинення дипломатичних або консульських зносин. Дія багатостороннього міжнародного договору за умови скорочення кількості його учасників.

Дійсність договору і збереження ним чинності. Недійсність договору. Поправки до міжнародного договору.

Припинення дії міжнародного договору. Правомірні та неправомірні підстави припинення дії міжнародного договору. Припинення договору через закінчення його дії, денонсацію, порушення, появу нової норми *jus cogens*, його виконання. *Rebus sic stantibus*. Неможливість виконання міжнародного договору.

Зупинення дії міжнародного договору.

Тема 8. Тлумачення міжнародного договору

Поняття, основні принципи та правила тлумачення міжнародних договорів. Заяви про тлумачення міжнародних договорів.

«Автономні» поняття в міжнародних договорах.

Способи тлумачення міжнародних договорів: словесне (граматичне), логічне, систематичне, історичне, телеологічне, аксіологічне, розширювальне.

Суб'єкти тлумачення міжнародних договорів. Автентичне тлумачення міжнародного договору. Доктринальне тлумачення міжнародного договору.

Тема 9. Міжнародні договори і треті держави

Поняття третьої держави. Загальне правило дії міжнародних договорів для третіх держав. Повага договорів третіми державами.

Договори, що містять зобов'язання для третіх держав. Договори, що містять права для третіх держав.

Припинення та зміна зобов'язань для третіх держав.

Договірні норми, що стають обов'язковими для третіх держав як звичаєві. Відповідальність третьої держави.

Тема 10. Виконання міжнародних договорів

Концепція сумлінного дотримання міжнародного договору (*pacta sunt servanda*). Зобов'язання утримуватися від дій, що унеможливають виконання міжнародних зобов'язань за договорами.

Відповідальність за невиконання зобов'язань за міжнародними договорами. Підстави, види та форми відповідальності.

Гарантії виконання міжнародних договорів. Нагляд за виконанням міжнародних договорів. Контрольний механізм міжнародних договорів. Дипломатичні та правові засоби забезпечення виконання міжнародних договорів. Роль міжнародних організацій у процесі забезпечення виконання міжнародних договорів.

Тема 11. правонаступництво щодо міжнародних договорів

Поняття правонаступництва міжнародного договору. Випадки правонаступництва

держав щодо міжнародного договору.

Специфіка дії міжнародних договорів про режим кордонів та територій у випадку правонаступництва.

Правонаступництво міжнародного договору щодо частини території держави. Правонаступництво щодо міжнародних договорів та нові незалежні держави. Правонаступництво щодо міжнародних договорів у випадку об'єднання і відокремлення держав.

Правонаступництво щодо міжнародних договорів у сучасній міжнародній практиці.

Тема 12. Міжнародний договір України: поняття, особливості укладення, набрання чинності, тлумачення та виконання

Поняття міжнародного договору України. Законодавство України в сфері права міжнародних договорів. Види міжнародних договорів України. Міжнародні угоди, що можуть укладатися адміністративними одиницями України, їх юридична сила.

Особливості укладення міжнародних договорів за законодавством України. Посадові особи, що можуть укладати міжнародні договори. Особливості правової експертизи проекту міжнародного договору щодо відповідності Конституції України та законам України.

Основні способи висловлення згоди на обов'язковість міжнародного договору Україною. Процес ратифікації міжнародного договору Верховною Радою України. Закон про ратифікацію. Ратифікаційна грамота.

Набрання чинності міжнародним договором для України. Промульгація та реєстрація міжнародного договору. Переклад міжнародного договору. Тлумачення міжнародного договору Україною.

Виконання міжнародних договорів Україною. Загальний нагляд за виконанням міжнародних договорів.

Тема 13. Дія міжнародних договорів у внутрішньому праві України

Імплементация норм міжнародних договорів у внутрішньому праві України. Місце міжнародних договорів у праві України. Застосування норм міжнародних договорів як частини національного законодавства України.

Співвідношення норм міжнародних договорів з іншими нормами права України. Міжнародний договір і Конституція України. Юридичні наслідки встановлення неконституційності міжнародного договору України. Співвідношення норм міжнародних договорів та законів України і підзаконних нормативних актів. Специфіка дії міжнародних договорів в конституційному, адміністративному, цивільному, кримінальному та інших галузях права України.

Застосування судами міжнародних договорів України при здійсненні правосуддя.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усьо го	у тому числі					усьо го	у тому числі				
л/з		п/з	лаб.	інд.	с.р.	л/з		п/з	лаб.	інд.	с.р.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Тема № 1. Поняття та кодифікація права міжнародних договорів.	12	4	4			4	12	-	-			12
Тема № 2. Поняття, зміст та види міжнародних договорів.	12	4	4			4	12	2	2			8
Тема № 3. Принципи права міжнародних договорів.	10	4	2			4	10	-	-			10
Тема № 4. Укладення міжнародного договору.	12	4	4			4	12	2	-			10
Тема № 5. Застереження до міжнародного договору	12	4	2			6	12	-	-			12
Тема № 6. Оприлюднення міжнародного договору.	10	4	2			4	10	-	-			10
Тема № 7. Особливості дії міжнародного договору.	12	4	2			6	12	2	-			10
Тема № 8. Тлумачення міжнародного договору.	12	4	2			6	12	-	-			12
Тема № 9. Міжнародні договори і треті держави.	12	4	2			6	12	-	-			12
Тема №10. Виконання міжнародних договорів.	12	4	2			6	12	-	-			12
Тема № 11. Правонаступництво щодо міжнародних договорів.	10	4	2			4	10	-	-			10
Тема №12. Міжнародний договір України: поняття, особливості укладення, набрання чинності, тлумачення та виконання	12	2	2			8	12	2	2			8
Тема № 13. Дія міжнарод-	12	2	2			8	12	-	-			12

них договорів у внутрішньому праві України.											
Разом	150	48	32			70	150	8	4		138

4. Теми семінарських занять (денна / заочна / дистанційна форми навчання)

№ з/п	Назва теми	Кількість годин д.ф./з.ф.
1.	Поняття та кодифікація права міжнародних договорів.	4/-
2.	Поняття, зміст та види міжнародних договорів.	4/2
3.	Принципи права міжнародних договорів.	2/-
4.	Укладення міжнародного договору.	4/-
5.	Застереження до міжнародного договору	2/-
6.	Оприлюднення міжнародного договору	2/-
7.	Особливості дії міжнародного договору.	2/-
8.	Тлумачення міжнародного договору.	2/-
9.	Міжнародні договори і треті держави.	2/-
10.	Виконання міжнародних договорів.	2/-
11.	Правонаступництво щодо міжнародних договорів.	2/-
12.	Міжнародний договір України: поняття, особливості укладення, набрання чинності, тлумачення та виконання	2/2
13.	Дія міжнародних договорів у внутрішньому праві України.	2/-
Разом		32/4

5. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Види, зміст самостійної роботи	Кількість годин д.ф./з.ф.
1	Тема № 1. Поняття та кодифікація права міжнародних договорів. <i>Завдання:</i> окрім ознайомитися з лекційним матеріалом, необхідно ознайомитися з навчальною літературою, підготувати відповіді на питання теми.	4/12
2	Тема № 2. Поняття, зміст та види міжнародних договорів. <i>Завдання:</i> Поняття та кодифікація права міжнародних договорів. <i>Завдання:</i> окрім ознайомитися з лекційним матеріалом, необхідно ознайомитися з навчальною літературою, підготувати відповіді на питання теми.	4/8
3	Тема № 3. Принципи права міжнародних договорів. <i>Завдання:</i> Поняття та кодифікація права міжнародних договорів. <i>Завдання:</i> окрім ознайомитися з лекційним матеріалом, необхідно ознайомитися з навчальною літературою, підготувати відповіді на питання теми.	4/10
4	Тема № 4. Укладення міжнародного договору. <i>Завдання:</i> Поняття та кодифікація права міжнародних договорів. <i>Завдання:</i> окрім ознайомитися з лекційним матеріалом, необхідно ознайомитися з навчальною літературою, підготувати відповіді на питання теми.	4/10
5	Тема № 5. Застереження до міжнародного договору <i>Завдання:</i> Поняття та кодифікація права міжнародних договорів. <i>Завдання:</i> окрім ознайомитися з лекційним матеріалом, необхідно	6/12

	ознайомитися з навчальною літературою, підготувати відповіді на питання теми.	
6	Тема № 6. Оприлюднення міжнародного договору. <i>Завдання:</i> Поняття та кодифікація права міжнародних договорів. <i>Завдання:</i> окрім ознайомитися з лекційним матеріалом, необхідно ознайомитися з навчальною літературою, підготувати відповіді на питання теми.	4/10
7	Тема № 7. Особливості дії міжнародного договору. <i>Завдання:</i> Поняття та кодифікація права міжнародних договорів. <i>Завдання:</i> окрім ознайомитися з лекційним матеріалом, необхідно ознайомитися з навчальною літературою, підготувати відповіді на питання теми.	6/10
8	Тема № 8. Тлумачення міжнародного договору. <i>Завдання:</i> Поняття та кодифікація права міжнародних договорів. <i>Завдання:</i> окрім ознайомитися з лекційним матеріалом, необхідно ознайомитися з навчальною літературою, підготувати відповіді на питання теми.	6/12
9	Тема № 9. Міжнародні договори і треті держави. <i>Завдання:</i> Поняття та кодифікація права міжнародних договорів. <i>Завдання:</i> окрім ознайомитися з лекційним матеріалом, необхідно ознайомитися з навчальною літературою, підготувати відповіді на питання теми.	6/12
10	Тема №10. Виконання міжнародних договорів. <i>Завдання:</i> Поняття та кодифікація права міжнародних договорів. <i>Завдання:</i> окрім ознайомитися з лекційним матеріалом, необхідно ознайомитися з навчальною літературою, підготувати відповіді на питання теми.	6/12
11	Тема № 11. Правонаступництво щодо міжнародних договорів. <i>Завдання:</i> Поняття та кодифікація права міжнародних договорів. <i>Завдання:</i> окрім ознайомитися з лекційним матеріалом, необхідно ознайомитися з навчальною літературою, підготувати відповіді на питання теми.	4/10
12	Тема №12. Міжнародний договір України: поняття, особливості укладення, набрання чинності, тлумачення та виконання. <i>Завдання:</i> Поняття та кодифікація права міжнародних договорів. <i>Завдання:</i> окрім ознайомитися з лекційним матеріалом, необхідно ознайомитися з навчальною літературою, підготувати відповіді на питання теми.	8/8
13	Тема № 13. Дія міжнародних договорів у внутрішньому праві України. <i>Завдання:</i> Поняття та кодифікація права міжнародних договорів. <i>Завдання:</i> окрім ознайомитися з лекційним матеріалом, необхідно ознайомитися з навчальною літературою, підготувати відповіді на питання теми.	8/12
Разом		70/138

6. Індивідуальні завдання

Індивідуальні завдання розвивають можливості самостійної роботи і сприяють більш поглибленому вивченню теоретичного матеріалу, формуванню вмінь використання знань для вирішення відповідних практичних завдань.

Види індивідуальних завдань з навчальної дисципліни (реферати, контрольні роботи, що виконуються під час аудиторних занять та самостійної роботи, курсові, дипломні роботи тощо) визначаються навчальним планом. Індивідуальні завдання полягають у підготовці

реферату за визначеною, або обраною студентом за допомогою викладача, темою та інших видів робіт, які затверджуються кафедрою. Терміни видачі, виконання і захисту індивідуальних завдань визначаються програмою навчальної дисципліни.

Індивідуальні завдання виконуються особою, яка навчається, самостійно із одержанням необхідних консультацій з боку науково-педагогічного працівника. Допускаються випадки виконання робіт комплексної тематики кількома особами.

6.1. Теми індивідуальних завдань

1. Становлення та розвиток права міжнародних договорів.
2. Поняття, основні принципи та правила тлумачення міжнародних договорів.
3. Заяви про тлумачення міжнародних договорів.
4. «Автономні» поняття в міжнародних договорах.
5. Способи тлумачення міжнародних договорів.
6. Суб'єкти тлумачення міжнародних договорів.
7. Автентичне тлумачення міжнародного договору.
8. Доктринальне тлумачення міжнародного договору.
9. Суб'єкти права міжнародних договорів
10. Міжнародна організація як суб'єкт права міжнародних договорів
11. Джерела права міжнародних договорів.
12. Міжнародний звичай як джерело права міжнародних договорів.
13. Поняття та визначення кодифікації і прогресивний розвиток права міжнародних договорів.
14. Офіційна та неофіційна кодифікації права міжнародних договорів.
15. Історія кодифікації права міжнародних договорів.
16. Розробка Віденської конвенції про право міжнародних договорів 1969 р.
17. Загальна характеристика Віденської конвенції про право договорів між державами і міжнародними організаціями або між міжнародними організаціями 1986 р.
18. Віденська конвенція про правонаступництво держав щодо договорів 1978 р.
19. Сторони в міжнародній угоді. Поняття, категорії та правові наслідки учасників стосовно договору.
20. Інститут права на участь в міжнародних договорах.
21. Інститут «свободи участі» в міжнародних договорах.
22. Правоздатність держав укладати договори. Органи, які уповноважені представляти державу чи міжнародну організацію при укладанні договору.
23. Функції депозитарію. Реєстрація та її види.
24. Публікування міжнародного договору. Проблеми обліку міжнародних договорів.
25. Інститут застережень. Застереження та заяви до угоди. Заперечення до застережень.
26. Сторони міжнародного договору.
27. Договірна ініціатива.
28. Юридичний зміст принципу *pacta sunt servanda*.
29. Односторонні міжнародні договори.
30. Аналіз законодавства України щодо міжнародних договорів.
31. Співвідношення норм міжнародного та внутрішньодержавного права.
32. Сучасні підходи до принципу універсальності в праві міжнародного договору.
33. Застереження та заперечення до застережень.
34. Абсолютна недійсність договорів та процедура оголошення .
35. Система принципів права міжнародного договору.
36. Система принципів тлумачення міжнародних договорів.
37. Контроль за виконанням міжнародних договорів.
38. правонаступництво щодо міжнародних договорів.
39. Практика України щодо правонаступництва в галузі міжнародних договорів.

40. Укладання міжнародних договорів за участі міжнародних організацій.
41. Реалізація норм міжнародного договору

7. Методи навчання

Метод навчання – взаємопов’язана діяльність викладача та студента, спрямована на засвоєння студентами системи знань, набуття умінь і навичок, їх виховання і загальний розвиток.

Пояснювально-ілюстративний метод або інформаційно-рецептивний. Студенти одержують знання на лекції, з навчальної або методичної літератури. Студенти сприймають і осмислюють факти, оцінки, висновки й залишаються в межах репродуктивного (відтворюючого) мислення. Цей метод знаходить широке застосування для передачі великого масиву інформації.

Репродуктивний метод. Діяльність студентів носить алгоритмічний характер, тобто виконується за інструкціями, приписами, правилами в аналогічних, подібних з показаним зразком ситуаціях. Організовується діяльність студентів за кількарізним відтворенням засвоєваних знань. Для цього використовуються різноманітні вправи, практичні завдання, програмований контроль, різні форми самоконтролю.

Метод проблемного викладу. Науково-педагогічний працівник (НПП) до викладу матеріалу ставить проблему, формулює пізнавальне завдання на основі різних джерел і засобів. Показує спосіб вирішення поставленого завдання. Спосіб досягнення мети – розкриття системи доказів, порівняння точок зору, різних підходів. Студенти стають свідками й учасниками наукового пошуку. Студенти не тільки сприймають, усвідомлюють і запам’ятовують готову інформацію, але й стежать за логікою доказів, за рухом думки НПП.

Частково-пошуковий, або евристичний, метод. Полягає в організації активного пошуку рішення висунутих у навчанні (або сформульованих самостійно) пізнавальних завдань. Пошук рішення відбувається під керівництвом НПП. Процес мислення здобуває продуктивний характер. Процес мислення поетапно направляється й контролюється НПП або самими студентами на основі роботи над програмами (у тому числі й комп’ютерними) і навчальними посібниками. Метод дозволяє активізувати мислення, викликати зацікавленість до пізнання на семінарах.

Дослідницький метод. Проводиться аналіз матеріалу, постановки проблем і завдань і короткого усного або письмового інструктажу студентів. Студенти самостійно вивчають літературу, джерела, виконують інші дії пошукового характеру. Завдання, які виконуються з використанням дослідницького методу, повинні містити в собі всі елементи самостійного дослідницького процесу (постановку завдання, обґрунтування, припущення, пошук відповідних джерел необхідної інформації, процес розв’язання завдання).

Дискусійні методи. Елементи дискусії (суперечки, зіткнення позицій, навмисного загострення й навіть перебільшення протиріч в обговорюваному змістовному матеріалі) можуть бути використані майже в будь-яких організаційних формах навчання, включаючи лекції.

Метод моделювання. Моделювання ситуацій під час навчального процесу – це створення таких ситуацій-моделей, де реальні об’єкти замінюються символами і взаємовідносини між учасниками діяльності складаються не природно, а організовані спеціально під керівництвом НПП, тобто штучно.

8. Методи контролю

Методи контролю – це способи діагностичної діяльності, які дозволяють здійснювати зворотний зв’язок у процесі навчання з метою отримання даних про успішність навчання, ефективність навчального процесу.

Контрольні заходи визначають відповідність рівня набутих студентами знань, умінь та навичок вимогам нормативних документів щодо вищої освіти.

Самоконтроль призначений для самооцінки здобувачами вищої освіти якості

засвоєння навчального матеріалу навчальної дисципліни (розділу, теми). З цією метою в навчальних посібниках для кожної теми (розділу), а також у методичних розробках для семінарських занять передбачаються питання для самоконтролю.

Кафедральний контроль проводиться з метою оцінки рівня підготовки студентів з навчальної дисципліни на різних етапах її вивчення і здійснюється у вигляді вхідного, поточного, рубіжного та семестрового контролю.

В освітньому процесі використовуються такі види контролю результатів навчання: вхідний, поточний протягом семестру, контрольні роботи, передбачені навчальним планом, приймання індивідуальних завдань, курсових робіт, підсумковий семестровий, відстрочений контроль.

Вхідний контроль проводиться перед вивченням нового курсу з метою визначення рівня підготовки студентів з дисциплін, які забезпечують цей курс. Вхідний контроль проводиться на першому занятті за завданнями, що відповідають програмам попереднього навчання. Результати контролю аналізуються на кафедральних (міжкафедральних) нарадах та засіданнях методичних комісій спільно з науково-педагогічними працівниками, які проводять заняття із забезпечення дисципліни. За результатами вхідного контролю розробляються заходи з надання індивідуальної допомоги студентам, коригування освітнього процесу.

Поточний контроль проводиться на всіх видах аудиторних занять протягом семестру. Поточний контроль може проводитися у формі усного опитування або письмового контролю на практичних, семінарських заняттях, лекціях, у формі колоквиуму, виступів студентів при обговоренні питань на семінарських заняттях, у формі комп'ютерного тестування тощо. Конкретні форми проведення поточного контролю та критерії оцінки рівня знань визначаються програмою навчальної дисципліни. Результати оцінювання роботи студентів мають бути доведені до відома студентів своєчасно. Формою поточного контролю є ректорські контрольні роботи. Результати оцінювання ректорських контрольних робіт можуть зараховуватися як результати виконання контрольної роботи, передбаченої навчальним планом.

Підсумковий семестровий контроль з навчальної дисципліни є обов'язковою формою оцінювання результатів навчання студента. Він проводиться в терміни, встановлені графіком навчального процесу, та в обсязі навчального матеріалу, визначеного програмою навчальної дисципліни. Семестровий контроль проводиться у формі заліку або семестрового екзамену з конкретної навчальної дисципліни. Студента допускають до семестрового контролю за умови виконання ним усіх видів робіт, передбачених навчальним планом на семестр з цієї дисципліни.

Семестровий залік – форма підсумкового контролю, що полягає в оцінюванні засвоєння студентами лекційного матеріалу, а також виконаних ними певних робіт на семінарських заняттях. Максимальна сума балів, яку може набрати студент при складанні заліку з навчальної дисципліни, складає 40.

Оцінка підсумкового контролю виставляється за національною шкалою як сума балів, набраних здобувачем вищої освіти протягом семестру при виконанні контрольних заходів, передбачених програмою навчальної дисципліни (практики) та балів, набраних при складанні семестрового екзамену.

Максимальна сума балів, які може набрати студент при вивченні навчальної дисципліни, складає 100.

8.1. Питання, які виносяться на складання поточного та підсумкового контролю

1. Поняття права міжнародних договорів як галузі міжнародного права.
2. Становлення права міжнародних договорів.
3. Кодифікація права міжнародних договорів.
4. Загальна характеристика Віденської конвенції про право міжнародних договорів 1969 р.
5. Загальна характеристика Віденської конвенції про правонаступництво держав

щодо договорів 1978 р.

6. Загальна характеристика Віденської конвенції про право договорів між державами і міжнародними організаціями або між міжнародними організаціями 1986 р.
  7. Принципи права міжнародних договорів.
  8. Співвідношення міжнародного договору та міжнародного звичая як джерел міжнародного права.
  9. Суб'єкти права міжнародних договорів.
  10. Міжнародна договірна правоздатність держав та державоподібних утворень.
  11. Міжнародна договірна правоздатність міжнародних міжурядових організацій.
  12. Міжнародна договірна правоздатність народу (нації), що бореться за незалежність.
  13. Міжнародні угоди адміністративно-правових одиниць і суб'єктів федерацій.
  14. Поняття, об'єкт та предмет міжнародного договору.
  15. Практика найменування міжнародного договору.
  16. Форма, мова та структура міжнародного договору.
  17. Класифікація міжнародних договорів.
  18. Загальна характеристика процедури укладення міжнародних договорів.
  19. Договірна ініціатива. З'ясування повноважень. Особи, що можуть укладати міжнародні договори *ex officio* або за спеціальним дорученням.
  20. Підготовка тексту міжнародного договору. Основні організаційно-правові форми підготовки узгодженого тексту договору.
  21. Встановлення автентичності міжнародного договору.
  22. Способи висловлення згоди на обов'язковість міжнародного договору.
  23. Виправлення помилок у текстах або у засвідчених копіях договору.
  24. Офіційна реєстрація та опублікування міжнародного договору.
  25. Депозитарій міжнародного договору.
  26. Поняття застереження до міжнародного договору.
  27. Форма, час та умови висловлення застережень до міжнародного договору.
- Зняття застережень.
28. Прийняття та заперечення проти застережень.
  29. Набрання чинності міжнародним договором.
  30. Дія у часі, просторі та за колом суб'єктів міжнародного договору.
  31. Особливості дії міжнародного договору, що має протоколи.
  32. Дія міжнародного договору за умови припинення дипломатичних або консульських зносин.
  33. Дія багатостороннього міжнародного договору за умови скорочення кількості його учасників.
  34. Дійсність договору і збереження ним чинності.
  35. Підстави недійсності міжнародного договору.
  36. Тимчасове застосування міжнародних договорів.
  37. Дія міжнародних договорів для третіх держав.
  38. Поправки до міжнародного договору.
  39. Правомірні підстави припинення дії міжнародного договору.
  40. Денонсація міжнародного договору.
  41. Неправомірні підстави припинення дії міжнародного договору.
  42. Неможливість виконання міжнародного договору.
  43. Зупинення дії міжнародного договору.
  44. Поняття, основні принципи та правила тлумачення міжнародних договорів.
  45. «Автономні» поняття в міжнародних договорах.
  46. Способи тлумачення міжнародних договорів.
  47. Суб'єкти тлумачення міжнародних договорів.
  48. Концепція сумлінного дотримання міжнародних договорів (*pacta sunt servanda*).
  49. Посилання на норми національного права як підставу невиконання міжнародного договору.

50. Відповідальність за невиконання зобов'язань за міжнародними договорами. Підстави, види та форми відповідальності.
51. Гарантії виконання міжнародних договорів.
52. Контрольний механізм міжнародних договорів.
53. Дипломатичні та правові засоби забезпечення виконання міжнародних договорів.
54. Роль міжнародних організацій у процесі забезпечення виконання міжнародних договорів.
55. Поняття правонаступництва міжнародного договору. Випадки правонаступництва держав щодо міжнародного договору.
56. Специфіка дії міжнародних договорів про режим кордонів та територій у випадку правонаступництва.
57. правонаступництво міжнародних договорів щодо частини території держави.
58. правонаступництво щодо міжнародних договорів та нові незалежні держави.
59. правонаступництво щодо міжнародних договорів у випадку об'єднання і відокремлення держав.
60. правонаступництво щодо міжнародних договорів у сучасній міжнародній практиці.
61. Законодавство України в сфері права міжнародних договорів.
62. Поняття та види міжнародних договорів України.
63. Міжнародні угоди, що можуть укладатися адміністративними одиницями України, їх юридична сила.
64. Особливості укладення міжнародних договорів за законодавством України.
65. Особливості правової експертизи проекту міжнародного договору щодо відповідності Конституції України та законам України.
66. Основні способи висловлення згоди на обов'язковість міжнародного договору Україною.
67. Ратифікація міжнародного договору Верховною Радою України.
68. Набрання чинності міжнародним договором для України. Промульгація та реєстрація міжнародного договору.
69. Переклад та тлумачення міжнародного договору України.
70. Виконання міжнародних договорів Україною.
71. Застосування норм міжнародних договорів як частини національного законодавства України.
72. Співвідношення норм міжнародних договорів з іншими нормами права України.

9. Схема нарахування балів

Денна (дистанційна) форма навчання

Загальна кількість балів – 100.

Кількість балів за залік – 40.

Кількість балів протягом семестру – 60:

Мінімальна сума балів для допуску до екзамену – 10.

Кількість балів за відповіді на семінарських заняттях – $\sum 40 = 40$:

Формула обчислення

$$\sum 40 = \frac{\sum 1}{\sum 2} \times 8 \text{ (вісім)}$$

Примітка:

$\sum 40$ – сума максимальної кількості балів

$\sum 1$ – сума балів, що отримав студент за відповіді на семінарських заняттях.

$\sum 2$ – кількість семінарських занять протягом семестру.

8 – коефіцієнт

Відповідь на семінарському занятті – 0–5 балів.

Контрольна робота – 10.

Індивідуальне завдання – 10.

Поточний контроль, самостійна робота, індивідуальні завдання													КР	Реферат	Разом	Залік	Сума
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	T12						
Разом: 40													10	10	60	40	100

T1, T2 ... – теми розділів.

Критерії оцінювання усної відповіді

Поточний контроль здійснюється, зокрема, у формі опитування та перевірки результатів виступів на семінарських та практичних заняттях в п'ятибальній шкалі оцінок.

5 балів ставиться за наступних умов:

- студент активно працює протягом усього практичного заняття;
- дає повний, правильний, послідовний, зв'язний, обґрунтований виклад питання, що супроводжується правильними прикладами з доктринальних джерел та посиланням на чинне законодавство;

- все, що викладається, повинно свідчити про глибоке розуміння і орієнтацію в явищах і процесах, що вивчаються;

- правильні вичерпні відповіді на додаткові питання викладача.

4 бали ставиться за наступних умов:

- студент активно працює протягом практичного заняття;
- дає правильний, повний виклад змісту підручника і матеріалу, поданого викладачем, але на додаткові контрольні питання, які ставить викладач для з'ясування глибини розуміння і вміння орієнтуватися в явищах і процесах, відповідає лише з деякою допомогою викладача чи колег;

- недостатньо вичерпні відповіді на додаткові запитання викладача.

3 бали ставиться за наступних умов:

- студент на занятті поводить себе пасивно, відповідає лише за викликом викладача;
- в цілому виявляє знання основного навчального матеріалу, що розглядається, але під час відповіді допускає помилки і усвідомлює їх тільки після вказівки викладача;

- відповіді на запитання дає не одразу, а тільки після деякого напруження пам'яті, причому відповіді нечіткі;

- не в змозі без допомоги викладача вивести співвідношення з іншими проблемами дисципліни, що вивчається;

2 бали ставиться за наступних умов:

- допускає суттєві помилки або зовсім пропускає матеріал і частково виправляє ці помилки тільки після вказівки викладача;

- студент виявляє незнання значної частини навчального матеріалу, нелогічно і невпевнено його викладає, у відповіді мають місце заминки і перерви, не може пояснити проблему, хоча і розуміє її;

- викладає матеріал не достатньо зв'язно і послідовно.

1 бал ставиться за наступних умов:

- студент припускається грубих помилок при викладі матеріалу і не виправляє ці помилки навіть при вказівці на них викладача;

- виявляє нерозуміння навчального матеріалу і як наслідок цього – повна відсутність навичок як в аналізі явищ, так і у подальшому виконанні практичних завдань.

Критерії оцінювання контрольної роботи

Контрольна робота виконується у письмовій формі. Контрольна робота складається з 10 тестових завдань з тем, передбачених робочою програмою в рамках питань, що виносяться для складання поточного контролю. Кожна правильна відповідь оцінюється в 1

бал. Максимальна кількість балів, набраних при написанні контрольної роботи – 10.

Критерії оцінювання заліку

Залік проводиться у формі письмової роботи, що складається з 40 тестових завдань з тем, передбачених робочою програмою в рамках питань, що виносяться для складання підсумкового контролю. Кожна правильна відповідь на одне тестове завдання оцінюється в 1 бал. Максимальна кількість балів, набраних при складанні семестрового заліку – 40.

Заочна форма навчання

Загальна кількість балів – 100.

Кількість балів за залік – 40.

Кількість балів протягом семестру – 60:

Мінімальна сума балів для допуску до екзамену – 10.

Кількість балів за відповіді на семінарських заняттях – $\sum 40 = 40$:

Формула обчислення

$$\sum 40 = \frac{\sum 1}{\sum 2} \times 8 \text{ (вісім)}$$

Примітка:

$\sum 40$ – сума максимальної кількості балів

$\sum 1$ – сума балів, що отримав студент за відповіді на семінарських заняттях.

$\sum 2$ – кількість семінарських занять протягом семестру.

8 – коефіцієнт

Відповідь на семінарському занятті оцінюється в 0-5 балів.

Контрольна робота – 10.

Індивідуальне завдання – 10.

Поточний контроль, самостійна робота, індивідуальні завдання					Залік	Сума
T2	T12	КР	Реферат	Разом		
Разом: 20		20	20	60	40	100

T2, T4 ... – теми розділів.

Критерії оцінювання усної відповіді

Поточний контроль здійснюється, зокрема, у формі опитування та перевірки результатів виступів на семінарських та практичних заняттях в п'ятибальній шкалі оцінок.

5 балів ставиться за наступних умов:

- студент активно працює протягом усього практичного заняття;
- дає повний, правильний, послідовний, зв'язний, обґрунтований виклад питання, що супроводжується правильними прикладами з доктринальних джерел та посиланням на чинне законодавство;

- все, що викладається, повинно свідчити про глибоке розуміння і орієнтацію в явищах і процесах, що вивчаються;

- правильні вичерпні відповіді на додаткові питання викладача.

4 бали ставиться за наступних умов:

- студент активно працює протягом практичного заняття;
- дає правильний, повний виклад змісту підручника і матеріалу, поданого викладачем, але на додаткові контрольні питання, які ставить викладач для з'ясування глибини розуміння і вміння орієнтуватися в явищах і процесах, відповідає лише з деякою допомогою викладача чи колег;

- недостатньо вичерпні відповіді на додаткові запитання викладача.

3 бали ставиться за наступних умов:

- студент на занятті поводить себе пасивно, відповідає лише за викликом викладача;
- в цілому виявляє знання основного навчального матеріалу, що розглядається, але під час відповіді допускає помилки і усвідомлює їх тільки після вказівки викладача;
- відповіді на запитання дає не одразу, а тільки після деякого напруження пам'яті, при чому відповіді нечіткі;
- не в змозі без допомоги викладача вивести співвідношення з іншими проблемами дисципліни, що вивчається;

2 бали ставиться за наступних умов:

- допускає суттєві помилки або зовсім пропускає матеріал і частково виправляє ці помилки тільки після вказівки викладача;
- студент виявляє незнання значної частини навчального матеріалу, нелогічно і невпевнено його викладає, у відповіді мають місце заминки і перерви, не може пояснити проблему, хоча і розуміє її;
- викладає матеріал не достатньо зв'язно і послідовно.

1 бал ставиться за наступних умов:

- студент припускається грубих помилок при викладі матеріалу і не виправляє ці помилки навіть при вказівці на них викладача;
- виявляє незрозуміння навчального матеріалу і як наслідок цього – повна відсутність навичок як в аналізі явищ, так і у подальшому виконанні практичних завдань.

Критерії оцінювання контрольної роботи

Контрольна робота виконується у письмовій формі. Контрольна робота складається з 10 тестових завдань з тем, передбачених робочою програмою в рамках питань, що виносяться для складання поточного контролю. Кожна правильна відповідь оцінюється в 1 бал. Максимальна кількість балів, набраних при написанні контрольної роботи – 10.

Критерії оцінювання заліку

Залік проводиться у формі письмової роботи, що складається з 40 тестових завдань з тем, передбачених робочою програмою в рамках питань, що виносяться для складання підсумкового контролю. Кожна правильна відповідь на одне тестове завдання оцінюється в 1 бал. Максимальна кількість балів, набраних при складанні семестрового заліку – 40.

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка	
	для екзамену	для заліку
90 – 100	відмінно	зараховано
70-89	добре	зараховано
50-69	задовільно	зараховано
1-49	незадовільно	не зараховано

10. Рекомендована література

Міжнародно-правові акти:

1. Віденська конвенція про право міжнародних договорів: міжнародний документ від 23.05.1969 р. URL: http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/995_118
2. Віденська конвенція про правонаступництво держав щодо договорів: міжнародний документ від 23.08.1978 р. URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_185
3. Віденська конвенція про право договорів між державами і міжнародними організаціями або між міжнародними організаціями: міжнародний документ від 21.03.1986 р. URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_a04

4. Статут Організації Об'єднаних Націй: міжнародний документ від 26.06.1945 р.
URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_010

Основна література:

5. Аналітична доповідь щодо проекту Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом і його державами-членами, з іншої сторони / Т. М. Анакіна, М. В. Буроменський, В. М. Стешенко, О. Я. Трагнюк, І. В. Яковюк // Державне будівництво та місцеве самоврядування : зб. наук. пр. / ред. кол.: Ю. Г. Барабаш та ін. – Х.: Право, 2013. – № 26. – С. 294-305.

6. *Берега О. Я.* Розвиток концепції міжнародного договору в українській правовій практиці: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.11. Нац. ун-т "Юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого". Х., 2012. 20 с.

7. *Буроменський М. В.* Доктрина взаємодії міжнародного й українського права й національна судова практика. *Проблеми застосування міжнародних стандартів у правовій системі України*. К. : Юрид. практика, 2013. С. 337-354.

8. *Буроменський М. В.* Українська доктрина співвідношення міжнародного і національного права. *Правова доктрина України. Т. 2: Публічно-правова доктрина України*. Х. : Право, 2013. – С. 632-662.

9. *Буроменський М. В.* Дія норм міжнародного права у конституційному правопорядку України. *Правова система України: історія, стан та перспективи: У 5 т. Т. 2. Конституційні засади правової системи України і проблеми її вдосконалення*. Х.: Право, 2008. С. 59-76.

10. Взаємодія міжнародного права з внутрішнім правом України / за ред. В. Н. Денисова. К. : Юстініан, 2006. 672 с.

11. *Галан В. О.* Аспекти застосування міжнародного договору у випадках правонаступництва держав. *Право і безпека: наук. журн.* 2008. № 2 . С. 13-19.

12. *Галан В. О.* Міжнародне правонаступництво держав у практиці Співдружності незалежних держав : Автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.11. Нац. юрид. акад. України ім. Я.Мудрого. Х., 2007. 19 с.

13. *Київець О. В.* Тлумачення міжнародних договорів. *Часопис Київського університету права*. 2011. № 2. С. 286-289.

14. *Київець О. В.* Ієрархія договірних і звичаєвих норм міжнародного права. *Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України*. 2010. № 3. С. 108-113.

15. *Київець О. В.* Інституційні основи кодифікації норм міжнародного права. *Актуальні питання кодифікації законодавства України*. Вип. 1. К.: Інститут законодавства Верховної Ради України, 2009. С. 64-68.

16. *Київець О. В.* Право міжнародних договорів: історія та сучасність. *Правове регулювання економіки*. 2008. № 8. С. 51-58.

17. *Київець О. В.* Принципи тлумачення міжнародних договорів. *Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України*. 2011. № 1 (4). С. 149-153.

18. *Київець О. В.* Тимчасове застосування міжнародних договорів. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. Серія юридична*. 2010. Вип. 2. С. 387-395.

19. *Кравченко С.Р.* Міжнародно-правове регулювання припинення міжнародних договорів: теорія і практика: моногр.; Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. К.: LAT & K, 2010. 241 с.

20. *Маланчук П.* Вступ до міжнародного права за Ейкхерстом.: пер. з англ. Х. : Консум, 2000. 592 с.

21. *Мельник А. Я.* правонаступництво України щодо міжнародних договорів СРСР. К.: Юрид. думка, 2005. 424 с.

22. *Мережко О. О.* Право міжнародних договорів: сучасні проблеми теорії та практики: Монографія. К.: Таксон, 2002. 334 с.

23. Міжнародне право: навч. посіб. / за ред. М. В. Буроменського. К. : Юрінком Інтер, 2005. 336 с.

24. *Нгуен Куок Динь*. Международное публичное право: в 2-х т./ Нгуен КуокДинь, Патрик Дайе, Алэн Пелле: пер. с фр. К. : Сфера, 2000-2001.
25. *Перевезенцев О. Ю.* Міжнародно-правове регулювання інституту правонаступництва держав щодо міжнародних договорів. К. : Знання, 2007. 262 с.
26. *Ряка В. А.* Ратификация международных договоров : автореф. дис. канд. юрид. наук : 12.00.11. К. : Б. и., 1983. 25 с.
27. Руководство по международным договорам: Подготовлено Договорной секцией Управления по правовым вопросам Организации Объединенных Наций URL: http://www.un.org/ru/documents/decl_conv/treaty_handbook.pdf
28. Сироїд Т.Л. Міжнародне право: навчальний посібник. – Харків: ХНУВС, 2009.
29. Сироїд Т.Л. Міжнародне публічне право: підручник. Одеса: Фенікс, 2018. 744 с.
30. Т.Л. Сироїд, Л.О. Фоміна. Міжнародний захист прав людини: навчальний посібник. Х.: Право, 2019. 310 с.
31. Сироїд Т.Л. Міжнародне публічне право. Міжнародний захист прав людини: посібник для підготовки до зовнішнього незалежного оцінювання / Т.Л. Сироїд, О.А. Гавриленко, Л.О. Фоміна; за заг. ред. д.ю.н., проф. Т.Л. Сироїд. – 2-ге вид., перероб і допов. Х. Право. 2019. 494 с.
32. *Терлецький Д.С.* Конституційно-правове регулювання дії міжнародних договорів в Україні: моногр. / Д.С. Терлецький; Одес. нац. юрид. акад. О. : Фенікс, 2009. 232 с.
33. *Трагнюк О. Я.* Тлумачення міжнародних договорів: теорія і досвід європейських міжнародних судових органів : дис. канд. юрид. наук. Х. : Б. в., 2003. 205 с.

Додаткова література:

34. *Щокін Ю. В.* Проблема співвідношення міжнародно-правового звичаю і міжнародного договору як джерел міжнародного права. Вісник Харківського національного університету ім. В.Н. Каразіна. № 841. Сер. Право. Вип. 1(5)/2009. 2009. С. 244-248.
35. Villiger Mark. E. Commentary on the 1969 Vienna Convention on the Law of Treaties - Martinus Nijhoff Publishers, 2009.
36. Aust A. Modern Treaty Law and Practice. Cambridge Univ. Press, 2nd ed., 2007 (arba 2000 m. leidimas).
37. Reuter P. Introduction to the Law of Treaties. – London and New York: Kegan Paul International, 1995.
38. Essays on the Law of Treaties: a Collection of Essays in Honour of Best Vierdag /ed. by Jan Klabbers. – The Hague; London: Nijhoff, 1998.

11. Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відео-лекції, інше методичне забезпечення

1. Департамент ООН з морських питань и морського права. URL: <http://www.un.org/Depts/los/index.htm>
2. База даних договорів ООН. URL: <http://untreaty.un.org> розділ «Морське право».
3. Журнал «Морское право». URL: www.sea-law.ru
4. Міжнародний морський трибунал. URL: www.itlos.org
5. Комісія з меж континентального шельфу. URL: www.un.org/Depts/los/clcs_new/clcs_home.htm
6. Міжнародний орган з морського дна. URL: www.isa.org.jm
7. Журнал міжнародного права и міжнародних відносин. URL: <http://evolutio.info/>